

1. DATOS IDENTIFICATIVOS DA DISCIPLINA	
CÓDIGO	
MATERIA	Música e Canto.
DISCIPLINA	Linguaxe Musical II.
TITULACIÓN	Titulación Superior en Arte Dramática.
ESPECIALIDADE	Interpretación.
ITINERARIO	Textual e Xestual
CURSO	1º - 2º Cuadrimestre.
CRÉDITOS ECTS	3 ETCS (4 horas presenciais + 2 horas non presenciais, por semana)
CARÁCTER	Obrigatoria. Práctica.
DEPARTAMENTO	Interpretación – Area de Música e Canto.
CENTRO	Escola Superior de Arte Dramática de Galicia.
COORDINADOR/A	Mónica Groba Lorenzo.
DOCENTES	Nome y apellidos: Mónica Groba Lorenzo Horario tutorías: https://esadgalicia.com/curso-escolar/ Despacho: Departamento 2 – Corporal, Danza y Música / Aula P17. Contacto: mgroba@edu.xunta.es
DESCRIPCIÓN	<i>Estudo dos principios musicais (ritmo, melodía, etc...) encamiñados á comprensión, interpretación e creación. Linguaxe Musical: iniciación aos códigos de escritura e lectura musical.</i>
COÑECEMENTOS PREVIOS	Ter superada Linguaxe Musical I
LINGUA EN QUE SE IMPARTE	Galego ☒ Castelán ☒ Inglés ☐ Francés ☐

2. COMPETENCIAS	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS DA TITULACIÓN	
T1	<i>Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.</i>
T6	<i>Realizar autocrítica cara o propio desempeño profesional e interpersonal.</i>
T7	<i>Utilizar as habilidades comunicativas e a crítica construtiva no traballo en equipo.</i>
T9	<i>Integrarse adecuadamente en equipos interdisciplinarios e en contextos culturais diversos.</i>
T13	<i>Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.</i>
T15	<i>Traballar de forma autónoma e valorar a importancia da iniciativa e o espírito emprendedor no exercicio profesional.</i>
COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN	
X2	<i>Comprender psicoloxicamente e empatizar para entender e sentir as vidas, situacións e personalidades alleas, utilizando de maneira eficaz as súas capacidades de imaxinación, intuición, intelixencia emocional e pensamento creativo para a solución de problemas; desenvolvendo a súa capacidade para pensar e traballar con flexibilidade, adaptándose aos demais e ás circunstancias cambiantes do traballo, así como a conciencia e o uso saudable do propio corpo e o equilibrio necesario para responder aos requisitos psicolóxicos asociados ao espectáculo.</i>
X4	<i>Comunicar, mostrando a capacidade suficiente de negociación e organización do traballo en grupo, a integración en contextos culturais diversos e o uso das novas tecnoloxías.</i>
X5	<i>Fomentar a expresión e a creación persoal, integrando os coñecementos teóricos, técnicos e prácticos adquiridos; mostrando sinceridade, responsabilidade e xenerosidade no proceso creativo; asumindo o risco, tolerando o fracaso e valorando de maneira equilibrada o éxito social.</i>

CX6	<i>Desenvolver unha metodoloxía de traballo, estudo e investigación encamiñada á autoformación na propia disciplina, procurando ámbitos axeitados para a formación continuada e para adaptarse a diversas situacións, especialmente ás derivadas da evolución da súa profesión.</i>
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DE ESPECIALIDADE	
EI1	<i>Fomentar a autonomía e autorregulación no ámbito do coñecemento, as emocións, as actitudes e as condutas, mostrando independencia na recollida, análise e síntese da información, no desenvolvemento de ideas e argumentos dunha forma crítica e na súa capacidade para a propia motivación e a organización nos procesos creativos.</i>
EI2	Participar na creación da partitura escénica e/ou personaxe,escénico ou audiovisual, e interpretalo adecuadamente, a través do dominio das diferentes técnicas interpretativas..
EI3	Participar na creación da partitura escénica e/ou personaxe,escénico ou audiovisual, e interpretalo adecuadamente, a través do dominio das diferentes técnicas interpretativas.
EI5	Concibir e fundamentar o proceso creativo persoal, tanto no que se refire ás metodoloxías de traballo como á renovación estética.

3. OBXECTIVOS DA DISCIPLINA	COMPETENCIAS VINCULADAS
1. Dominar os conceptos de ritmo, movemento, harmonía, equilibrio, espazo e tempo, elementos básicos do Linguaxe Musical, para establecer os elementos comúns entre a expresión artística musical e a teatral.	X5, EI1, EI3
2. Utilizar as diferentes formas de expresión a través do corpo e da voz.	T7, T9, X5, EI1
3. Interpretar correctamente os símbolos gráficos e coñecer os que son propios do Linguaxe Musical.	T13, X5, EI1, EI3
4. Potenciar a creatividade partindo da improvisación e interpretación rítmica, melódica e harmónica, vocal e instrumental, para a súa aplicación na escena.	T13, EI1, EI3
5. Empregar á audición e á expresión musical como medios de coñecemento e de desenvolvemento da sensibilidade e da creatividade.	T13, T15, EI1, EI5
6. Servirse do "oído interno" para relacionar a audición coa súa representación gráfica, así como para recoñecer timbres, estruturas formais, indicacións dinámicas, expresivas, temporais, etc.	X6, CEI1, EI3
7. Aplicar a coordinación motriz para a interpretación do ritmo; utilizando as destrezas da asociación e disociación correspondentes.	T6, T9, T15, X2, X5, EI2, EI5
8. Usar unha correcta emisión da voz para a reprodución interválica e melódica xeral, ata consideralas coma unha linguaxe propia, tomando o canto como actividade fundamental.	T6, T13, X5, X6, EI1, EI5
9. Compartir vivencias musicais cos compañeiros, que permitan enriquecer a relación afectiva coa música a través do canto, do movemento, da audición e da participación instrumental no grupo.	T1, T7, T15, X2, X4, EI1, EI2, EI5
10. Percibir a música como unha manifestación artística producida nun momento histórico concreto, suxeita á influencia de factores culturais, sociais e económicos.	T7, T9, X2, X5, EI2, EI3

4. CONTIDOS		
TEMAS	SUBTEMAS	SESIÓNS
1. <i>CONCEPTOS E NOTACIÓN MUSICAL II</i>	1.1. Consolidación dos conceptos adquiridos en Linguaxe Musical I. 1.2. Matices de intensidade. 1.3. Termos indicativos de tempo. 1.4. Termos indicativos de carácter e fraseo. 1.5. Motivo, frase, estrutura musical. 1.6. Música e escena.	5 horas
2. <i>MELODÍA E HARMONÍA II</i>	2.1. Alteracións. Enharmonía. 2.2. Escalas maiores e menores naturais e harmónicas. 2.3. Acordes tríada maiores e menores. 2.4. Estructuras tonais: escalas menores, grados e acordes. 2.5. Tonos relativos. Tonalidade e modulación.	10 horas
3. <i>RITMO E ENTOACIÓN II</i>	3.1. Improvisación, lectura e recoñecemento de ritmos. Figuras ata semicorchea e silencio de corchea. Compases 6/8, 9/8, 12/8. 3.2. Improvisación, lectura e recoñecemento de melodías en La menor e en Clave de Sol e Fa 4º. 3.3. Entoación e recoñecemento de escalas e acordes tríada maiores e menores	15 horas
4. <i>TÉCNICA E INTERPRETACIÓN VOCAL II</i>	4.1. Exercicios de corpo, respiración e vocalización. 4.2. Interpretación individual de cancións con ou sen acompañamento instrumental. 4.3. Interpretación conxunta de cancións a varias voces. 4.4. Interpretación conxunta de cancións con acompañamento instrumental.	20 horas
5. <i>INTERPRETACIÓN INSTRUMENTAL II</i>	5.1. Lectura de ritmos e melodías con instrumentos de percusión. 5.2. Interpretación de fragmentos instrumentais cos instrumentos da aula. 5.3. Interpretación de acompañamentos instrumentais para cancións traballadas en clase.	10 horas
TOTAL SESIÓNS		60 horas

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE			
Actividade / Número de horas	Presencial (horas)	Non presencial (horas)	Total
Actividades introductorias	1	-	1
Exposición teórico-práctica	15	5	20
Práctica individual	15	10	25
Práctica colectiva	10	5	15
Actividades Complementarias: traballos de aula	10	10	20
Titorías individuais	2	-	2
Titorías grupais	1	-	1
Actividades de avaliación. Probas	3	-	3
Actividades de avaliación. Presentacións / mostras	2	-	2
Actividades de avaliación. Revisión	1	-	1
TOTAL	60	30	90
PORCENTAXE	66,67%	33,33%	100%

6. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍAS DE ENSEÑANZA E APRENDIZAXE	
Actividades	Descrición
Actividades introductorias.	Actividades encamiñadas a presentar a materia.

Exposición teórico-práctica.	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades vocais e instrumentais sobre a linguaxe musical, para a súa posterior aplicación musical.
Práctica individual	Aplicación dos coñecementos adquiridos á práctica da interpretación rítmica e melódica individual.
Práctica colectiva	Aplicación dos coñecementos adquiridos á práctica de interpretación rítmica e melódica grupal.
Traballos de aula.	<p><u>CONTO MUSICAL:</u> Realización e interpretación en grupos pequenos dun traballo escénico sobre un texto corto de creación ou baseado nun existente, mediante patróns rítmicos e melódicos como ambientación segundo os personaxes ou a acción, utilizando tanto a voz cantada e falada como instrumentos musicais diversos. Este traballo será mostrado en público. Deberase presentar por escrito o guión da escena xustificando os diversos elementos musicais utilizados.</p> <p><u>CANCIÓN INDIVIDUAL:</u> Interpretación memorizada diante dos compañeiros do mesmo curso e especialidade dunha canción individual de calquera estilo, escollida polo alumno, facendo atención ás indicacións da partitura referentes aos diversos elementos rítmicos, melódicos e expresivos. A partitura será aportada polo alumno. Pódese interpretar con ou sen acompañamento instrumental en directo ou gravado. (Karaoke)</p>
Tutorías individuais	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Tutorías grupais	Ensinanza na que os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto nun tempo determinado para resolver un problema ou abordar unha tarefa mediante a planificación, deseño e realización dunha serie de actividades.

7. ATENCIÓN PERSONALIZADA

Seguimento	Farase un seguimento personalizado integrado no traballo conxunto do grupo, facendo unha análise de cada caso específico e resolvendo cada casuística do xeito máis adecuado. <i>Tutoría presencial:</i> O alumnado ten un período de atención personalizada en horario non lectivo.
Orientación	Orientación respecto ás dúbidas e inquedanzas que xurdan en cada caso. <i>Tutoría electrónica:</i> O alumnado pode manter contacto permanente co profesor a través do correo electrónico.

8. FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN

O alumno deberá establecer unha comunicación previa co docente, mínimo seis semanas antes da data do exame, para aclarar e concretar a estrutura e as particularidades do seu exame.

8.1 Avaliación ordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
<u>Exercicio teórico:</u> O alumno deberá responder a unha serie de cuestións relacionadas cos contidos da materia.	T1, X5, EI1, EI3	10% (50% desta nota serán as notas obtidas ao longo do cuadrimestre no proceso de avaliación continua, no obstante é necesaria a súa realización para aprobalos)
Dictados baseados nos contidos da materia: 1. Escalas maiores e menores. 2. Acordes maiores e menores.	X5, EI3	20% (50% desta nota serán as notas obtidas ao longo do cuadrimestre no proceso de avaliación continua, no obstante é necesaria a súa realización para aprobalos)
Lectura rítmica baseada nos contidos da materia: Lectura recitada cun vocablo, levando a pulsación coa man.	T6, T13, X2, X5, EI3	15% (50% desta nota serán as notas obtidas ao longo do cuadrimestre no proceso de avaliación continua, no obstante é necesaria a súa realización para aprobalos)
Lectura melódica baseada nos contidos da materia: Entoación memorizada dunha melodía en La Menor traballada en clase.	T6, T13, X2, X4, X5, EI3	15% (50% desta nota serán as notas obtidas ao longo do cuadrimestre no proceso de avaliación continua, no obstante é necesaria a súa realización para aprobalos)
<u>Traballos:</u> 1. Conto Musical. 2. Canción individual	T1, T6, T7, T9, T13, T15, X2, X4, X5, X6, EI1, EI2, EI3, EI5	40% Os traballos serán entregados p día asignado, fóra de prazo non se admitirán. No caso de ser necesario, o acompañamento instrumental será aportado polo propio alumno. (50% desta nota serán as notas obtidas ao longo do cuadrimestre no proceso de avaliación continua, no obstante é necesaria a súa realización para aprobalos)
Todas as partes deberán ser superadas e para calificar vaise valorar a precisión dos diferentes elementos musicais nos traballos prácticos: tempo, pulso, expresión musical, afinación, fluidez, continuidade e improvisación, etc. Ademais da presentación e corrección dos traballos escritos e/ou gráficos.		
8.2. Avaliación extraordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
<u>Exercicio teórico:</u> O alumno deberá responder a unha serie de cuestións relacionadas cos contidos da materia.	T1, X5, EI1, EI3	10%
Dictados baseados nos contidos da materia: 1. Escalas maiores e menores. 2. Acordes maiores e menores.	X5, EI3	20%
Lectura rítmica baseada nos contidos da materia: Lectura recitada cun vocablo, levando a pulsación coa man.	T6, T13, X2, X5, EI3	15%
Lectura melódica baseada nos contidos da materia: Entoación a primeira vista dunha melodía en La Menor	T6, T13, X2, X4, X5, EI3	15%

<u>Traballos:</u> 1. Conto Musical. 2. Canción individual	T1, T6, T7, T9, T13, T15, X2, X4, X5, X6, E11, E12, E13, E15	40% (Os traballos serán entregados no día e hora do exame e non serán admitidos fóra de prazo. En caso de ser necesario, o acompañamento instrumental será aportado polo propio alumno.)
Todas as partes deberán ser superadas e para calificar vaise valorar a precisión dos diferentes elementos musicais nos traballos prácticos: tempo, pulso, expresión musical, afinación, fluidez, continuidade e improvisación, etc. Ademais da presentación e corrección dos traballos escritos e/ou gráficos.		

8.3 Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua / ordinaria / extraordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
<u>Exercicio teórico:</u> O alumno deberá responder a unha serie de cuestións relacionadas cos contidos da materia.	T1, X5, E11, E13	10%
Dictados baseados nos contidos da materia: 1. Escalas maiores e menores. 2. Acordes maiores e menores.	X5, E13	20%
Lectura rítmica baseada nos contidos da materia: Lectura recitada cun vocablo, levando a pulsación coa man.	T6, T13, X2, X5, E13	15%
Lectura melódica baseada nos contidos da materia: Entoación a primeira vista dunha melodía en La Menor	T6, T13, X2, X4, X5, E13	15%
<u>Traballos:</u> 1. Conto Musical. 2. Canción individual	T1, T6, T7, T9, T13, T15, X2, X4, X5, X6, E11, E12, E13, E15	40% (Os traballos serán entregados no día e hora do exame e non serán admitidos fóra de prazo. En caso de ser necesario, o acompañamento instrumental será aportado polo propio alumno.)
Todas as partes deberán ser superadas e para calificar vaise valorar a precisión dos diferentes elementos musicais nos traballos prácticos: tempo, pulso, expresión musical, afinación, fluidez, continuidade e improvisación, etc. Ademais da presentación e corrección dos traballos escritos e/ou gráficos.		

9. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E OUTROS RECURSOS
<p><u>Referencias básicas:</u></p> <p>GROBA LORENZO, M. (2006): <i>Introducción á Linguaxe Musical</i>. Ed. Galaxia, Vigo.</p> <p><i>Lenguaje Musical 02. Enseñanzas Elementales</i>. Editorial Enclave Creativa. Madrid, 2006</p> <p><i>Ritmo, Lectura y Entonación 01</i>. Editorial Enclave Creativa. Madrid, 2006.</p> <p>LOPEZ ARENOSA; Encarnación (2001): <i>Ritmo y Lectura 1</i>. Real Musical, Madrid</p> <p>IBAÑEZ MAYOR, A & CURSÁ DE PEDRO, Dionisio (2004): <i>Nuevos Cuadernos de Teoría, Grado Elemental (nº 1-4)</i>. Real Musical, Madrid</p> <p style="text-align: center;">--- o ---</p>

TEXTOS, MATERIAIS E OBRAS DE LECTURA VINCULADAS AO PROGRAMA:

- ESCUDERO, Mª P. (2000): *Didáctica Musical Activa*. Real Musical, Madrid.
- NAVARRETE PORTA, Ana M^a (2000): *El Lenguaje de la Música 1*. Sociedad Didáctica Musical, Madrid.
- OLIVIER, Bertrand (2007): *La voz del Ritmo*, Fuzeau,
- RICHARD, Fabrice / BERTHE, Nicolas (2008): *Art of Rhythm*
- SAINT JAMES, Guillaume (2006): *Body Tap*. Fuzeau, Barcelona.
- SAINT JAMES, Guillaume (2008): *Body Tap 2*. Fuzeau, Barcelona.
- SANUY, M., GONZALEZ SARMIENTO, L. (1969): *Orff-Schulwerk: Música*. Ed. Unión Musical Española, Madrid.

Referencias complementarias:

- ALSINA, P. SESÉ, F. (2003): *La Música y su evolución. Historia de la música con propuestas didácticas y 49 audiciones*. (Libro + CD) Serie Didáctica de la educación musical 125. Ed. Graó, Barcelona.
- BERNSTEIN, L. (2002): *El maestro invita a un concierto*. Ed. Siruela, Madrid.
- EGEA, C. (coord); AGUILERA, E.; LAZKOZ, P.; MARTINEZ RIAZUELO, I. (2003): *Rock & Orff*. Biblioteca de Eufonía 178. Ed. Graó, Barcelona.
- GRABNER, H. (2001): *Teoría General de la Música*. Ed. Akal, Música, Madrid.
- JOFRÉ i FRADERA, J. (2003): *El lenguaje musical*. Ed. Ma Non Troppo, Barcelona.
- MICHELS, U. (1992): *Atlas de la música I y II*. Ed. Atlas-Alianza. Madrid.
- McCALLION, M. (2006): *El libro de la voz*. Ed. Urano, Barcelona
- PISTON, W. (1984): *Orquestación*. Ed. Real Musical, Madrid.
- SADIE, S. (2000): *Guía Akal de la Música*. Ed. Akal, Madrid.

10. OBSERVACIÓNS

Recoméndase asistir con roupa e calzado cómodo.

Os traballos por escrito deberán presentarse segundo os criterios establecidos polo centro en relación ao modelo, desenvolvemento e adecuación estilística e ortográfica (IP701.16 no apartado 7 do Manual de Calidade). Os traballos que non reúnan tales requisitos serán devoltos para revisión.

MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a ESAD de Galicia establece unha planificación extraordinaria que se **ACTIVARÁ NO MOMENTO EN QUE A ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA O DETERMINE**, atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da presente programación docente.

No suposto de que se produza unha emerxencia, a presente programación non sufrirá máis modificación que a derivada da necesidade de articular unha avaliación non presencial, para o que se establecerán as adaptacións necesarias nas actividades e ferramentas de avaliación, en relación coas competencias que se indican e coa ponderación que se sinala.

Para o caso da avaliación non presencial de toda a disciplina, as ferramentas e actividades de avaliación serían as que seguen:

ACTIVIDADE 1: Exercicio teórico-práctico: Competencias: T1, X5, EI1, EI3. Ponderación: 20%

ACTIVIDADE 2: Repentización rítmica. Competencias: T6, T13, X2, X5, EI3. Ponderación: 30%

ACTIVIDADE 3: Lectura entoada de notas. Competencias: T6, T13, X2, X4, X5, EI3. Ponderación: 30%

ACTIVIDADE 4: Traballos: Interpretación dunha canción. Competencias: T1, T6, T7, T9, T13, T15, X2, X4, X5, X6, EI1, EI2, EI3, EI5. Ponderación: 20%

No caso de que o tránsito se produza iniciado xa o curso escolar, o profesorado combinará a avaliación do traballo presencial do alumnado coa avaliación do traballo non presencial, determinando as ferramentas (presenciais e non presenciais) a utilizar e a ponderación das mesmas.

AS PRESENTES MEDIDAS PODERÁN SER OBXECTO DE MODIFICACIÓN EN FUNCIÓN DAS DIRECTRICES OU INTRUCIÓNS QUE POIDA FACER PÚBLICAS A ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA, QUE SE COMUNICARÁN EN TEMPO E FORMA AO ALUMNADO POLAS CANLES HABITUAIS (PÁXINA WEB E CORREO ELECTRÓNICO).